

ಚಿತ್ರ: ಎಚ್.ಜಿ. ಪ್ರಶಾಂತ್

ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಸರಿಯೇ. ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಕಸ ಎಸೆಯುವುದು, ಉಗಿಯುವುದು, ಮೂತ್ರ ಮಾಡುವುದು, ರಸ್ತೆ ಬದಿಗಳಲ್ಲೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಹಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಕೂರಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವೇ. ನಮ್ಮ ನದಿ ತೀರಗಳು, ಸಮುದ್ರ ತೀರ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಕಸದ ರಾಶಿಯೇ. ನೀರು ಕೆರೆ ತೊರೆ ಗಾಳಿ ಎಲ್ಲವೂ ಕಲುಷಿತ.. ಹೀಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳವೆಂಬುದು ಕಸ ಹಾಕುವ ಡಾಟಿಂಗ್ ಯಾರ್ಡ್‌ಗಳಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಅಂತೂ ರಕ್ಷಿಸನಂತೆ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಎಷ್ಟೇ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೇರಿದರೂ ಕೇವಲ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ. ಮತ್ತೆ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಚೀಲಗಳು ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಕಸವೆಂದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣವೂ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಂತೂ ಪಾನ್ ಉಗುಳಿದ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರಾರಗಳಿದ್ದೇ ದರ್ಬಾರು. ನಗರವಾದರೂ ಸೈ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಚೂರು ಮರೆ ಯಾದಂತೆ ಕಾಣುವ ಗೋಡೆಯಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಅದು ಮೂತ್ರದೊಡ್ಡಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂಗು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಓಡಾಡಬೇಕಷ್ಟೇ. ನಮ್ಮ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಂತೂ ಇತಿಹಾಸದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾರುವ ಬದಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿ ಇತ್ತವರ ಹೆಸರನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತ

ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾವು ಅದರ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕಸವಂತೂ ಕಸದ ತೊಟ್ಟಿಯ ಹೊರತಾಗಿ ಅದರ ಸುತ್ತ ಚೆಲ್ಲಿಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅಲ್ಲಿ ಎಸೆಯುವ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಮುಗಿಬೀಳುವ ಬೀದಿ ನಾಯಿಗಳೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸವಾಲೇ.

ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ ಮುಗಿದ ಮೇಲಂತೂ ಕಸದ ಸಮಸ್ಯೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು. ತಿಂದ ಬಾಳೆಎಲೆ, ಉಳಿದ ಆಹಾರ, ತೋರಣದ ಬಾಳೆಕಂಬ, ಮಾವಿನಸೊಪ್ಪು, ಹೂವು.. ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಕಸದ ವಾಹನ ಬಂದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕುವ ಬದಲು ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತೋ, ಮುಂಜಾನೆ ಸಮಯದಲ್ಲೋ ಹೋಗಿ ರಸ್ತೆ ಬದಿಗೆ ಬಿಸಾಡಿ ಬರುವ ಮಂದಿಯೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ.

ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದವರು ಹೇಳುವುದು ಒಂದೇ ಮಾತು ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕು ಎಂಬುದು. ಇದನ್ನು ಹೇಳುವ ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವ ಸ್ವಚ್ಛತಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಮಹತ್ವದ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತಗಳಿಂದಲೇ ಪಾಠಗಳು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಅದೂ ಸಹ ನಾವು ಕಲಿಸುವ ಮಾರಲ್ ಸೈನ್ಸ್‌ನಂತೆ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಮಾತ್ರ. ಮಾರ್ಕು ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತ. ಇದುವೇ ದುರಂತ.

ಸರ್ಕಾರ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಗರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ವ ಕಸದ ರಾಶಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಪಾರ್ಕ್ ಅಥವಾ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಅಂತಹ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಹಬ್‌ನಾಸ್ ಹೇಳಲೇ ಬೇಕು. ಇಂತಹ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ.

ಸ್ವಚ್ಛತೆಯೆಂಬುದು ನಮಗೊಂದು ಸವಾಲೇ ಆಗಿ ಉಳಿದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕೊರತೆ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಆವರಣ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಇಡೀ ರಸ್ತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ, ಅದರಂತೆ ಇಡೀ ಊರು, ದೇಶ ಎಂಬುದು ಹಿರಿಯರ ಮಾತು. ಅದು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಜವೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ ಕಸವನ್ನು ರಸ್ತೆಗೆ ಎಸೆಯುವವರ ಬಗೆಗೆ ಏನೆನ್ನೋಣ?

ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆ ಸ್ವಚ್ಛತೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಪರಿಸರ ಸ್ವಚ್ಛತೆಗೆ ಗೋಮಯ ಗೋಮೂತ್ರ ಬಳಕೆ ಇರಬಹುದು, ಅಂಗಳ ಸಾರಿಸುವುದಿರಬಹುದು, ತಳಿರು ತೋರಣ ಕಟ್ಟುವುದು, ಬಾಳೆದಿಂಡು ನೆಡುವುದು, ರಂಗೋಲಿ ಇಡುವುದು ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೇ. ಅದರಂತೆ ಅಭ್ಯಂಗ ಸ್ನಾನ, ಪಂಚಗವ್ಯ ಸೇವನೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ದೇಹಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆರಂಭಗೊಂಡ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು. ಆದರೆ ಇಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕರಂತೆ ವರ್ತಿಸುವವರು ಆಧುನಿಕ ಸ್ವಚ್ಛತಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

ನಾವು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಪಡೆದಂತೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸ್ವಚ್ಛ ನೀರು, ಗಾಳಿ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಪರಿಸರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಅರಿವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಾನಾಗಿಯೇ ಸರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳು, ಎನ್‌ಜಿಒಗಳು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ರಸ್ತೆ ಬದಿ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೋ, ಕಸರಕ್ಷಿಸುವ ವಿರುದ್ಧ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಬೀದಿ ನಾಟಕಗಳೋ, ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಪಠ್ಯಕ್ರಮಗಳೋ, ಸ್ವಚ್ಛತಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೋ, ಊರಿನ ಜನರು ಸೇರಿ ಮಾಡುವ ಸ್ವಚ್ಛತಾ ಆಂದೋಲನವೋ ಎಲ್ಲವೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಆಗಬೇಕಿದ್ದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇವಲ ಕಾನೂನು ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಕೆಲಸ. ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತದ ಕನಸು ಕಾಣುವ ನಾವು ಆ ಕಡೆಗೆ ಒಂದಿನಿತಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲವೇ.

ಸ್ವಚ್ಛತೆಗೆ ಆಂದೋಲನ

ನಮ್ಮದಲ್ಲದ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಿದ್ದರೂ ಸರ್ಕಾರದೇ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾ ಸರ್ಕಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುವ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯ.

ಸ್ವಚ್ಛತೆಯ ಪಾಠ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕು. ಮಗುವಿನ ಬಳಿ ಕಸವನ್ನು ರಸ್ತೆ ಬದಿಗೆ ಎಸೆದು ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅದುವೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾಗಿ ಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕರದ್ದು ನಾನೊಬ್ಬ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಏನು ಮಹಾ. ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಎಸೆಯುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೇನು ಮಾಡುವುದು ಎಂಬ ವಾದವೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆ, ಒಂದು ಆಂದೋಲನ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಒಂದು ಬಿಂದುವಿನಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಲೇಬೇಕಲ್ಲವೇ?